

Gökyüzündeki Kahraman Herkül

Haziran ayında, artık, yaz takımı yıldızları kendilerini gösteriyorlar. Çok parlak olmasının yanında, kırmızımsı rengiyle de dikkati çeken Çoban Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Arcturus, hava karadıktan sonra en iyi konumunda bulunuyor. Gece yarısına doğru Aslan Takımyıldızı batı ufkuyla gözden kaybolurken, Başak Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı olan Spica, güney-batı ufku üzerinde hâlâ gözlenebiliyor. Güney-doğu ufku üzerinden, Akrep ve Yay takımyıldızları yükseliyor. Yaz Üçgeni'ni oluşturan yıldızlar, Çalgı Takımyıldızı'nda Vega, Kartal'da Aquila ve Kuğu'da Deneb, hava karadıktan sonra, doğu ufku üzerinde yükseliyor.

Ayın en iyi konumda yer alan takımyıldızları ise Çoban, Herkül, Kuzey Tacı, Yılan, Ejderha, ve Küçük Ayı'dır. Bu ay, gökyüzündeki en büyük takımyıldızlardan birisi olan; ancak, çok parlak yıldızlar içermeyen, Herkül Takımyıldızı'nı tanıyacağız.

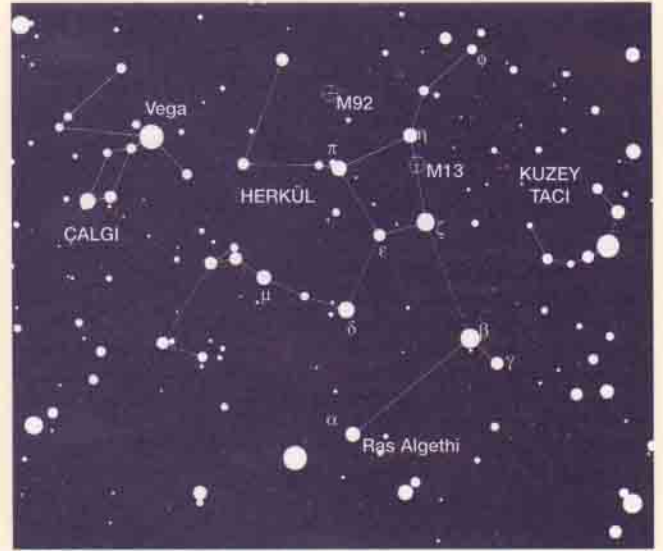
Eski yıldız haritalarında, Herkül Takımyıldızı, bir ayağı, yere serilmiş ejderhanın kafası üzerinde duran bir kahraman olarak canlandırılmıştır. Herkül, gökyüzünde baş aşağı durmaktadır. Takımyıldızın başını temsil eden Ras Algethi, (Alfa Herkül) takımyıldızın güneyinde, Yılan Takımyıldızı'nın sınırına yakın bir konumda yer alır. Bu yıldız bir süperdevdir ve diğer pek çok süperdev gibi değişkendir. Parlaklığı 3. ve 4. kadirler arasında değişmektedir; ancak, bu değişim düzenli değildir.

Alfa Herkül, bilinen en büyük yıldızlardan birisidir; ancak, uzaklığı ve parlaklığı kesin olarak belirlenemediği için, boyutları tam olarak bilinmiyor. Yaklaşık 400 ışık yılı uzaklıkta olduğu düşünülen yıldızın, yaklaşık 500 güneş kütleğinde olduğu ve Güneş'in 1000 katı parlaklıkta olduğu düşünülmektedir. Alfa Herkül, aynı zamanda bir ikili yıldız sistemidir. Sis-

temin sönük olan bileşeni 5. kadir parlaklıktadır. Birbirleri etrafında birkaç bin yılda bir dönen ve gökyüzünde oldukça yakın konumda yer alan bu iki yıldız ayırtetmek için küçük bir dürbün yeterli olacaktır.

Herkül Takımyıldızı, çift yıldızlar bakımından oldukça zengindir. Delta (δ) Herkül, gerçekte birbiriyle bağlantısı olmayan, parlaklıkları 3. ve 8. kadirden olan iki yıldızdan oluşur. Yine benzer bir şekilde, Kappa (κ) Herkül, parlaklıkları 5. kadir olan bir sarı dev ve 6. kadir olan bir turuncu devden oluşur. 95 Herkül, ikisi de 5. kadirden birisi beyaz, diğeri sarı renkli yıldızlardan oluşur.

Herkül Takımyıldızı'ndaki en belirgin şekil, gövdeyi oluşturan dörtgendir. Takımyıldızı gökyüzünde bulurken, bu şekil oldukça

yardımcı olacaktır. Dörtgeni oluşturan yıldızlardan Eta (ε) ve Zeta (ζ) Herkül'ün arasında, gökyüzündeki en güzel cisimlerden birisi yer almaktadır: M13 küresel yıldız kümesi. Kuzey yarıküreden gözlenen en parlak küresel küme olan M13, 100 ışık yılı çapındadır ve 300 000'den fazla yıldız içerir. Gökyüzünde, dolunayın üçte biri çapında bir alanı kaplar. Güzel havalarda, çıplak

gözle bile gözlenebilen bu küme, dürbün için çok güzel bir hedef oluşturuyor.

Takımyıldızdaki diğer küresel küme, M92'dir. Parlaklığı M13'ün yarısı kadar olan kümenin merkezi M13'ünkinden daha parlaktır; çünkü yıldızlar daha dar bir alanda yoğunlaşmışlardır.

Gezegenler

Venüs: "Akşam Yıldızı" olarak paralamaya başlayan Venüs, hâlâ oldukça alçakta. Günler ilerledikçe, gezegen daha rahat gözlenebilecek; ancak, yine de hava tam olarak karardığında batmak üzere olacak.

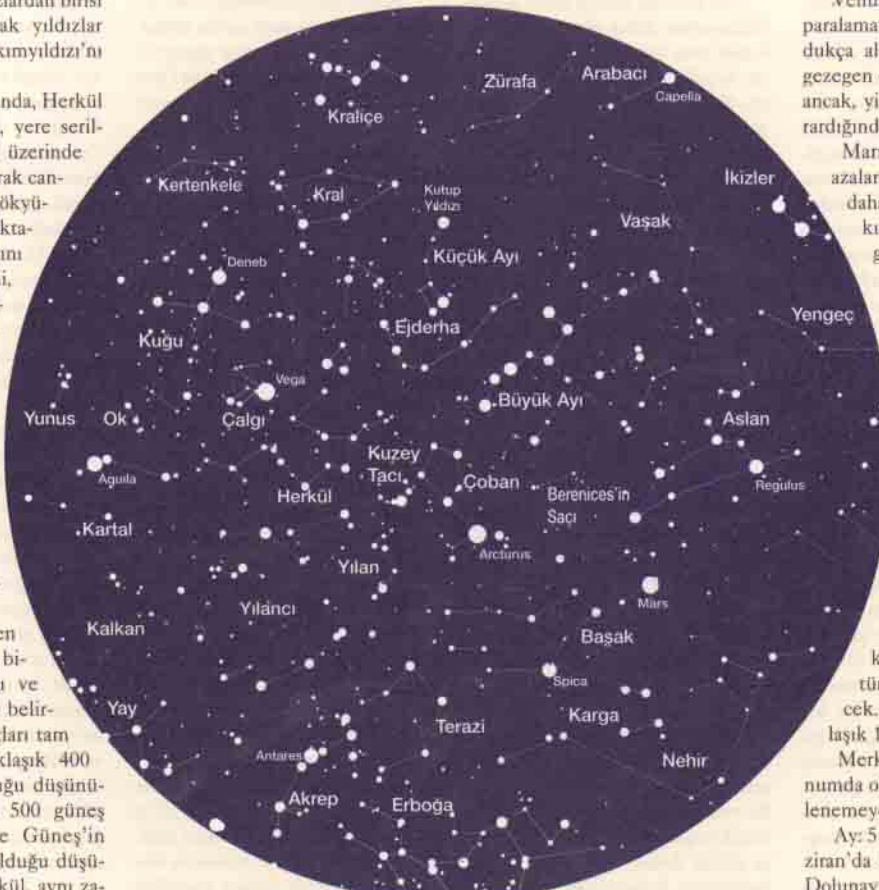
Mars: Parlaklığı yavaş yavaş azalan Mars, Arcturus'tan biraz daha sönük olacak. Başak Takımyıldızı'na geçecek olan gezegen, gözlem için hala iyi durumda; ancak, gece yarısı batıyor.

Jüpiter: Oğlak Takımyıldızı'nda yer alıyor ve gece yarısından önce doğuyor. Parlak yıldızların olmadığı bölgede, parlaklığıyla (-2.5 kadir) oldukça dikkati çeken gezegen sabah Güneş doğmadan önce güney yönünde yer alacak ve oldukça yükselmiş olacak.

Satürn: Balıklar Takımyıldızı'nda yer alan Satürn, sabahları gözlenebilecek. Gezegenin parlaklığı yaklaşık 1 kadir olacak.

Merkür: Güneş'e çok yakın konumda olduğu için ay boyunca gözlenemeyecek.

Ay: 5 Haziran'da Yeni Ay, 13 Haziran'da İlk Dördün, 20 Haziran'da Dolunay ve 27 Haziran'da Son Dördün evrelerinde olacak.

15 Haziran 1997 Saat 22⁰⁰'de gökyüzünün genel görünüşü